
**Birleşmiş Milletler
Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi**

Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi

Başvuru No: 30/2011

**Komite tarafından elli sekizinci oturumda kabul edilen karar
(30 Haziran – 18 Temmuz 2014)**

Başvurucu:	M.S. (vekili H. Harry L. Roque Jr.)
Mağdur olduğu iddia edilen kişi:	Başvurucu
Taraf Devlet:	Filipinler
Başvuru tarihi:	10 Şubat 2011 (ilk başvuru)
Referanslar:	Taraf Devlet'e 4 Nisan 2011 tarihinde gönderildi (belge biçiminde hazırlanmadı)
Karar kabul tarihi:	16 Temmuz 2014

Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin 17. maddesi uyarınca kurulmuş, 16 Temmuz 2014 tarihinde *toplantı*, Aşağıdaki kararı *kabul etmiştir*:

Kabul edilebilirlik kararı

1.1 Başvurunun sahibi olan 1951 doğumlu bir Filipinli olan M.S. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin 1, 2(c) ve (f), 5(a) ve 11(1)(f) maddelerinin Filipinler tarafından ihlal edilmesi sonucu mağdur olduğunu iddia etmektedir. Sözleşme ve ona ek İhtiyari Protokol taraf Devlet tarafından sırasıyla 4 Eylül 1981 ve 12 Şubat 2004 tarihlerinde yürürlüğe girmiştir. Başvurucu avukat H. Harry L. Roque Jr. tarafından temsil edilmektedir.

Başvurucu tarafından sunulduğu şekliyle olaylar

2.1 Başvurucu 16 Ağustos 1998 tarihinden 30 Haziran 2000 tarihine dek bir telekomünikasyon şirketinde (bundan böyle "şirket") Pazarlama ve İletişim Departmanı Müdürü olarak çalışmıştır. Başvurucunun amiri konumunda İşletme Dairesi Şefi ve Başkan Yardımcısı Bay S. ve onun da amiri konumunda olan Başkan Yardımcısı ve İcra Kurulu Başkanı Bay G. bulunuyordu. İşe ilk alındığı sıralarda ve görevindeki ilk yılının sonunda

---

· Somut başvurunun incelenmesine Komite'nin şu üyeleri katılmıştır: Nicole Ameline, Barbara Bailey, Olinda Bareiro-Bobadilla, Niklas Bruun, Nâela Gabr, Hilary Gbedemah, Yoko Hayashi, Dalia Leinarte, Violeta Neubauer, Theodora Nwankwo, Pramila Patten, Silvia Pimentel, Maria Helena Pires, Biancamaria Pomeranzi, Patricia Schulz, Dubravka Šimonovič ve Xiaoqiao Zou.

Komite üyesi Patricia Schulz'un (karşıt) bireysel görüşü işbu belgenin sonuna eklenmiş bulunmaktadır.

başvurucuya performansından dolayı övgüler düzölmüş ve istikrarlı çalışmasına dayanarak yüzde 90'ın üzerinde bir performans notu verilmiştir.

2.2 Mayıs 1999'da şirketin düzenlediğı bir kokteyl sırasında Bay G. başvurucudan, bacaklarını daha iyi görebilmek için yanına oturmasını istemiştir (başvurucu kısa bir etek giyiyor olduğunu söylemektedir). 20 Ağustos 1999'da başvuru Manila'da şirket çapında düzenlenen bir satış konferansına katılmış, burada Bay G. başvuruunun işi hakkında sorular sorarken elini kasıtlı bir şekilde başvuruunun kucağına düşürerek defaatle bacağına okşamıştır. Konferansın ardından Bay G.'nin başvuruuya olan ilgisi artmış ve sık sık kendisiyle konuşmak üzere ofisini ziyaret etmeye başlamıştır. Ekim 1999'da başvuru iş arkadaşlarından birinin evindeki bir partiye katılmıştır. Aynı partide bulunan Bay G. başvuruunun kendisiyle dans etmesi gerektiğı konusunda ısrarcı olmuştur. Başvuru bir rezalet yaşanmasını istemediğı için birkaç adım dans ettikten sonra oturmak istemiş, fakat Bay G. önünü keserek bileğini sıkmıştır.

2.3 19 Kasım 1999 tarihinde başvuru, şirketin bir başka çalışanınin evinde verilen bir partiye katılmıştır. Bir koltuğun kenarına oturmuştur. Bay G. çok sıkışık bir şekilde yanına oturarak başvuruuyu koltuğun koluna yapıştırmış ve ardından, başvuruunun parmağındaki yüzüğe bakar gibi yaparak elini alıp okşamıştır. Bundan rahatsız olan başvuru, fiziksel temasın son bulacağı ümidiyle yüzüğü çıkartıp Bay G.'ye vermiştir. Bu noktada Bay G., başvuruunun set çekme amacıyla aralarına koymuş olduğu yastığın altına elini kaydırarak başvuruunun vajinasını birkaç kez ellemiştir. Başvuru koltuğun koluyla kuşatılmış olduğundan kendisini kurtaramamıştır. Kendisini çekip kurtardığında yürüyüp gitmek üzere ayağı kalkmış fakat Bay G. onu dans pistine doğru çekerek kendisine yapıştırmış ve elini sırtında dolaştırarak vücuduna dokunmuştur. Başvuru bir rezalete yol açmamak için kıvrak bir hareketle kendisini kurtarmaya çalışmış, fakat Bay G. kulağına "Beni itme, şirketteki hayatını kolaylaştırabilirim; seni terfi ettiririm, mükafatlar veririm" diye fısıldamıştır. Başvuru bir kez daha uzaklaşmaya çalışmış, fakat Bay G. avcuyla göğsünü avuçlamış, sırtından uzanıp kucaklayarak elini bluzunun altından geçirip sutyeninden kalçalarına kadar okşamıştır. Başvuruunun tekrar direnmeye çalışması üzerine, Bay G. kendisine "iyi davranması" halinde terfi sürecinin hızlandırılacağını söylemiştir. Başvuru dirsek hamlesiyle Bay G.'den kurtulup partiden ayrılmıştır; yüzüğü Bay G.'de kalmıştır. 11 Şubat 2000 günü başvuru şirket bünyesindeki bir akşam yemeğı davetine katılmış, Bay G. yemek büfesinde ilk sırayı başvuruuya verdikten sonra eliyle sırtından okşamak suretiyle başvuruunun sutyenine dokunmuştur.

2.4 19 Kasım 1999 tarihindeki olayın ardından başvuru, Bay G.'nin davranışları ile ilgili olarak kendi amiri Bay S.'ye yakınmış ve Bay G. hakkında şikâyette bulunma niyetini ifade etmiştir. Bay S. olan biteni unutmamasının onun açısından daha hayırlı olacağını ima ederek başvuruuyu şikâyetten caydırmaya çalışmıştır. Ayrıca yüzüğünü Bay G.'den almaya çalışacağını söylemiştir. Bu konuşmanın ardından başvuru Bay S.'nin kendisine karşı tutum ve davranışlarında ani bir değışim fark etmiştir. Kendisine bağıırıp çağırın Bay S., İşletme Dairesinin olağan toplantıları sırasında başvuruuyu küçük düşürmüş ve onun önerdiği proje ve programlara onay vermemeye başlamıştır.

2.5 Şubat 2000'de bir toplantı sonrasında Bay S. başvurucudan onunla birlikte ofisinde kalmasını istemiş ve yüksek bir sesle "Bay G. neden onun yüzüne bakmadığını sordu bana, sanki ben böyle bir yasak koydum?" diye sormuştur. Başvuru buna "Bana neler yaptığını gayet iyi biliyorsunuz, ben de hareketlerini onayladığımı düşünsün istemedim" diye yanıt vermiştir. 28 Mart 2000 günü yapılan bir toplantıda Bay S. başvuruuyla öfkeli ve

hakaretimiz bir şekilde konuşmuştur. İki gün sonrasında da “Departmanında hiçbir iş yürümezken nasıl oluyor da bu kadar çok şey bildiğini iddia edebiliyorsun?” demiştir. Başvurucu, Bay S. ile olan hakaretimiz konuşmalarında huzursuzluk ve stres yarattığını, öyle ki Nisan 2000’de birkaç günlüğüne izne ayrıldığını öne sürmüştür.

2.6 Bu hasmane çalışma ortamına rağmen başvurucu en yüksek seviyede çalışmaya devam etmiş, dolayısıyla Nisan 2000’de Bay S.’nin performansını yüzde 60 olarak değerlendirmiş olduğunu öğrendiğinde, önceki başarı notunun yüzde 90’dan bile yüksek olması sebebiyle çok şaşırmıştır. Başvurucunun bu notun gerekçesini sorması üzerine, Bay S. departmanın verimliliğini yükseltmesi yönünde gitgide artan baskılar uygulamış ve nihayetinde 27 Haziran 2000’de patlak veren münakaşada başvurucu, Bay S.’nin söz konusu departmana hiç ilgi göstermediğini ve kendisinin dile getirdiği tavsiye ve şikâyetleri hiç dikkate almayarak önünü tıkadığını dile getirmiştir. Bay S. başvurucuya bağırarak, artık işini yürütemiyorsa istifa etmesinin daha iyi olacağını söylemiştir. Başvurucu da istifa edeceğini söyleyerek 27 Haziran 2000 tarihinde istifasını vermiştir (30 Haziran 2000 tarihinde işleme konmuştur).

2.7 Ocak 2001’de başvurucu hem kendisinin hem de Bay G.’nin ortak arkadaşı olan Bayan T ile görüşmüştür. Bayan T., Bay G.’nin başvurucuya bir emeklilik paketi sunabilmesi için önce onun istifasını geri alma talebinde bulunması gerektiğini söylemiştir. Şirkette yaşadıklarından sonra canı çok sıkın ve halen şokta olan başvurucu istifasını geri almak istemiştir. Bir süre sonra başvurucuya, Bay G.’nin olan bitenden ötürü kendisini yeniden işe almayacağı bildirilmiştir. Başvurucu Bay G.’nin ona yaptıklarını halen inkâr ediyor olmasından ötürü çok sinirlenmiştir.

2.8 Başvurucu şirkete ve Bay S. ile G.’ye karşı iş davalarının yanı sıra Bay S. ile G. aleyhinde ceza davası açmıştır. Ceza davası kronolojisine bakılacak olursa, başvurucu 28 Mayıs 2001 tarihinde Ulusal Soruşturma Bürosu huzurunda Bay S. ile Bay G.’ye karşı cinsel taciz ve şehvet düşkünlüğü suçlamalarında bulunmuştur. 11 Eylül 2002’de İl Savcılığı geçerli sebep bulunmadığı gerekçesiyle bu şikâyeti reddetmiştir. İl Savcı Yardımcısı başvurucuya uygulanan psikolojik değerlendirmeyi, 19 Kasım 1999 tarihindeki olayın diğer konuklar tarafından fark edilmemesinin hiçbir koşulda mümkün olmadığını, başvurucunun cinsel tacizlere karşı büyük bir direnç ve itiraz sergilememiş olduğunu ve Bay S. ile Bay G.’ye karşı olaylardan ancak 18 ay sonra dava açmış olması dolayısıyla “ilgisiz tavrı”ni gerekçe göstererek başvurucunun güvenilirliğinden şüphe duyduğunu belirtmiştir. Başvurucu yeniden değerlendirme talep etmiş, 30 Nisan 2003’te İl Savcılığı önceki kararı yeniden değerlendirerek, Kasım 1999’da olaylara ilişkin olarak Bay G. hakkındaki iddiaların bir temele dayandığını tespit etmiş ve başvurucunun yalnızca Bay G.’ye karşı şehvet düşkünlüğü şikâyetinde bulunması gerektiği yönünde tavsiyede bulunmuştur.

2.9 Davalılar (Bay S. ve Bay G.) yeniden değerlendirme talep etmiş, bu talep 30 Nisan 2003 tarihli kararın değiştirilmesi veya iptali için yeterli bir dayanak veya haklı bir sebep bulunmadığı gerekçesiyle 21 Mayıs 2004 tarihli bir kararla reddedilmiştir. Bay G. bilinmeyen bir tarihte temyiz talebinde bulunmuştur. Ceza davası 31 Mart 2005 tarihinde Metropolitan Mahkemesi tarafından, Bay G.’nin 1 Aralık 2004’te vefat etmiş olması sebebiyle reddedilmiştir.

2.10 İş davası kronolojisine bakılacak olursa, başvurucu 20 Aralık 2001’de hukuka aykırı bir şekilde işten çıkartılma şikâyetiyle şirket ve Bay S. ile Bay G. aleyhinde İş Hakemine başvurmuştur. İş Hakemi 24 Nisan 2003 tarihinde, başvurucunun kendi isteğiyle istifa etmiş

olduğunu ve cinsel veya mesleki tacizden ötürü istifa etmek zorunda kalmış olduğunu yeterince kanıtlayamamış olduğunu dile getirerek bu davayı reddetmiştir.

2.11 Başvurucu Milli İş İlişkileri Komisyonu'na itiraz başvurusunda bulunmuş, fakat bu başvuru da 18 Ağustos 2003 tarihinde reddedilmiştir. Ardından yeniden değerlendirme talebinde bulunmuş, bu talep de Komisyon'un kararını verirken hiçbir hata yapmamış olduğu gerekçesiyle 30 Ocak 2004'te reddedilmiştir.

2.12 Başvurucu bu kararı Temyiz Mahkemesi huzurunda temyiz etmiştir. Mahkeme başvurunun davasına ilişkin olarak verilmiş önceki kararları iptal ederken, başka hususların yanı sıra, İş Hakemi ve Milli İş İlişkileri Komisyonu tarafından çeşitli koşulların "işine geldiği şekilde görmezden gelinmiş" olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme ayrıca, başvurunun istifasının bir tür zımnî işten çıkarma teşkil ettiğini ve cinsel taciz iddialarının bu zımnî işten çıkarmayla sıkı sıkıya bağlı olduğunu da dile getirmiştir. Üstelik Mahkeme, başvurunun psikolojik raporunda yer alan ifadelerin cımbızla çekilerek başvuru aleyhine kullanılmış olduğunu da teyit etmiştir.

2.13 Bay S. ile Bay G. ve şirket tarafından yapılan yeniden değerlendirme talebi 10 Kasım 2003'te reddedilmiştir. Ardından şirket ve Bay S. ile Bay G. Yüksek Mahkeme'ye itirazda bulunmuş, bu itiraz 26 Haziran 2006 tarihli kararla lehlerine sonuçlanmış, böylelikle 18 Ağustos 2003 tarihli Milli İş İlişkileri Komisyonu kararı da eski durumuna getirilmiştir. Yüksek Mahkeme 28 Ağustos 2006'da başvurunun 22 Temmuz 2006 tarihli yeniden değerlendirme talebini reddetmiştir. Başvurucu bu şekilde kendisine açık olan tüm iç hukuk yollarının tüketilmiş olduğunu öne sürmektedir. Haklarının ihlalden ötürü çektiği ıstıraptan ötürü taraf Devlet'in kendisine tazminat vermesini talep etmektedir.

Şikâyet

3.1 Başvurucu, taraf Devlet'in Sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmemiş olduğunu öne sürmektedir. Başvurucunun ulusal iş ve ceza davalarının kimi aşamaları İhtiyari Protokol'ün Filipinler açısından yürürlüğe girmesinden önce görülmüş olmakla birlikte, Komite'nin incelemesine doğrudan konu edilen işlemler Protokol'ün yürürlüğe girmesinden sonra vuku bulan yargısal işlemlerdir. Dahası, Protokol'ün yürürlüğe girmesinden önce vuku bulan yargılamalar başvuru açısından temel arkaplan bilgisi ve bağlamı temin etmektedir.

3.2 Başvurucu, Sözleşme'nin 1, 2(c) ve (f), 5(a) maddeleri ile Komite'nin 19 No'lu genel tavsiye kararıyla birlikte okunduğunda 11(1)(f) maddesi kapsamındaki haklarının ihlal edildiği iddiasındadır. İddia konusu ihlaller üç ayrı iddia altında anlatılmaktadır.

3.3 Birincisi, başvurucuya göre, Yüksek Mahkeme'nin 26 Haziran 2006 tarihli kararında dile getirilen gerekçe büyük oranda ve uygunsuz bir şekilde, nihayetinde kadınlara yönelik ayrımcılık içeren toplumsal cinsiyet mitlerine ve kalıplarına dayanmaktaydı. Başvurucu, taraf Devlet'in Sözleşme'nin 2(c) maddesi kapsamındaki yükümlülüklerine aykırı davranarak, kendisine erkeklerle eşit olarak yasal himaye veya yetkili ulusal mahkemeler aracılığıyla ayrıma karşı etkin himaye sağlamamış olduğunu öne sürmektedir. Bilhassa 26 Haziran 2006 tarihli Mahkeme kararıyla ilişkili olarak, başvuru şu alıntılara atıfta bulunmaktadır:

“[Bay G.]'ye atfedilen beş cinsel taciz olayı bakımından, bunlardan yalnızca biri bile ele alınıp incelendiğinde hayatın akışına uymadığı ortaya çıkmaktadır.

...

[Başvurucu] [Bay G.] tarafından koltuğun köşesine sıkıştırıldığını, öyle ki adeta koltuğun kenarına yapıştırılmış olduğu için [Bay G.]'nin hamlelerinden kurtulmasının mümkün olmadığını iddia etmiştir. O sırada yağmur yağdığı ve 60 kadar konuğun salona ve evin üstü kapalı verandasına sığınmaktan başka bir çaresi olmadığı taraflar arasında tartışmasız bir husustur. Konuklardan bir tanesinin bile olan biteni fark etmemiş olması mümkün müydü? Ne var ki [başvurucu] kimseyi tanık göstermemiştir. Öte yandan [Bay P.] de [başvurucunun] iddiasını inkâr etmiştir.

...

[Başvurucu] [Bay G.'nin] elini bir kırlentin altından sokarak vajinasını birkaç kez 'ellediğini' iddia etmeyi sürdürmüştür. Kaçamamasını ise 'koltuğun koluyla kuşatılmış' olduğu iddiasıyla açıklamıştır. Peki velev ki [Bay G.] bu kadar ayıplanabilir bir eylemde bulundu, [başvurucu] ona bir tokat atamaz veya ayağa kalkamaz ve/veya orayı terk edemez miydi?

...

Oysa ki, yine [başvurucunun] kendi iddiasına göre, [Bay G.] ile aynı partide, sözümona zorla da olsa, dans etmiş, bu sırada [Bay G.] onu kendisine sıkıca yaklaştırarak elini sırt bölgesinde gezdirip okşamıştır. Daha öncesinde rızası ve isteği dışında vajinası birkaç kez 'ellenmiş' her akılı başında kadın, kendisine tacizde bulunan kişinin pençelerinden kurtulur kurtulmaz kıyameti koparırdı. Fakat [başvurucu] koparmamıştır.

...

[Başvurucu] gerçekten cinsel tacize uğramış olsaydı, istifası bunu dile getirmek için etkili bir yol olurdu. Oysa o bunu istifa dilekçesinde dile getirmek şöyle dursun, ... [Bay S.'ye] 'kendisiyle çalışma fırsatından' ötürü teşekkür dahi etmiştir. Yine bu da insan doğasına ve hayatın akışına aykırıdır. [Bay S.] gerçekten onu cinsel olarak taciz etmiş olsaydı, [başvurucu] istifa dilekçesinde ona karşı samimi bir üslup kullanmaktan çekinirdi. Üstelik (tanık ifadesindeki) iddiasına göre [Bay S.] ile 27 Haziran 2000 günü bir münakaşa yaşamış, istifa dilekçesini de 28 Haziran 2000'de (dilekçenin üzerine daha sonraki bir tarih yazılarak) vermiştir. Öyleyse neden bu kadar samimi ifadeler kullanmıştır?"

3.4 Başvurucuya göre bu alıntılar, kadınların cinsel tacizler karşısında başarıya ulaşmasa bile kaçma teşebbüsünde bulunması gerektiği (kaçmaya çalışmazsa veya kaçmayı başaramazsa, bir cinsel tacizin vuku bulmuş olma ihtimalinden bahsedilemeyeceği); cinsel tacizden kaçamaması halinde tacizciye fiziksel şiddetle karşılık vermesi gerektiği; cinsel şiddetten kaçır kaçmaz (psikolojisi bozulmamışsa) bu şiddete karşı derhal güçlü ve etkili bir tavır takınması gerektiği; ve tacizciye karşı son derece düşmanca bir tutum sergilemesi gerektiği (kadının sergilediği herhangi bir samimiyet veya nezaket daha en baştan tacizin varlığını zayıflatmaktadır) gibi Yüksek Mahkeme tarafından kullanılan toplumsal cinsiyet mitlerini ortaya sermektedir.

3.5 Başvurucunun görüşüne göre, Yüksek Mahkeme bu toplumsal cinsiyet mitlerini destekleyip sürdürerek taraf Devlet'in Sözleşme'nin 2(f) maddesi uyarınca kadınlara yönelik ayrımcılık teşkil eden adet ve uygulamaları feshetme ve Sözleşme'nin 5(a) maddesi uyarınca her iki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü fikrine veya kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı önyargıları ve geleneksel ve diğer bütün uygulamaları ortadan kaldırma vazifesini yerine getirmemiş olmaktadır. Başvurucu, Mahkeme'nin böyle bir durumda bir insanın davranışını belirleyebilecek olan, cinsel şiddetin psikolojik etkileri, işçi ile işveren

arasındaki güç ilişkileri ve geçerli toplumsal ve kültürel etkiler gibi diğer hiçbir faktörü göz önünde bulundurmadığı düşüncesindedir. Dolayısıyla, Mahkeme tarafından kullanılan toplumsal cinsiyet kalıpları başvurunun adil yargılama hakkına doğrudan engel olarak, bir başvuru yoluna erişim hakkına da potansiyel olarak ket vurmuştur. Bu nedenledir ki, taraf Devlet başvurucuya Sözleşme'nin 2(c) maddesi kapsamındaki etkili korumayı sağlayamamıştır.

3.6 İkincisi, başvuru taraf Devlet'in işyerinde ayrımcılık yasağı hakkını kendisi adına koruyamamış olduğunu öne sürmektedir. Yüksek Mahkeme kararını toplumsal cinsiyet mitlerine ve yanlış kanılara dayandırarak ve böylelikle adil ve tarafsız bir ulusal yargı mercii oluşturmayarak, Sözleşme'nin 11(1). maddesi uyarınca işyerinde kadınlara yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılması için tüm uygun tedbirleri almamış olmaktadır. Bundan başka, başvurunun işyerinde sağlık ve güvenlik hakları korunmayarak Sözleşme'nin 11(1)(f) maddesi de ihlal edilmiştir. Başvuru, taraf Devlet'in kendisine işyerinde uğradığı cinsel şiddet karşısında etkili bir başvuru yolu sağlayamamış olduğunu iddia etmektedir. 19 No'lu genel tavsiye kararına göre istihdamda eşitlik önünde büyük engel oluşturan cinsel taciz bir sağlık ve güvenlik meselesi de teşkil etmektedir.

3.7 Üçüncüsü, başvuru Yüksek Mahkeme kararının toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık dışındaki sebeplerden ötürü de hatalı olduğu iddiasındadır. Bunun yanı sıra, Mahkeme'nin 28 Ağustos 2006 tarihinde başvurunun yeniden değerlendirme talebini kabul etmemesinin de, bu kararın içerdiği gerekçe ve analizin seçilmiş belirli bir amaca hizmet etmesinden de anlaşıldığı üzere tarafsız olmadığı kanaatindedir.

3.8 Başvuru, Yüksek Mahkeme'nin, Temyiz Mahkemesi tarafından kapsamlı bir şekilde ele alınmış olan mesleki ve cinsel tacizi göz önünde bulunduramamış olduğu düşüncesindedir. Zımnî işten çıkarma meselesi her iki taciz biçimine de ait unsurlar içermekteydi. Nitekim, bu iki taciz birbiriyle öyle yakından bağlantılıdır ki, Yüksek Mahkeme'nin bu iki meseleyi birbirinden ayırmayarak, yalnızca cinsel hususlara ağırlıklı olarak eğilmesi ciddi bir hata olmuştur. Dahası Yüksek Mahkeme, Dr. M. tarafından hazırlanmış (ve Temyiz Mahkemesi tarafından titizlikle incelenip ele alınmış) olan tıbbi-hukuki raporda yer alan tespitlere itibar etmeyerek, Dr. M.'nin tecrübesini yalnızca "klinik psikolog" biçimindeki mesleki unvanına dayanarak keyfi bir şekilde reddetmeyi tercih etmiştir. Bu mesnetsiz ve keyfi tutum, Yüksek Mahkeme kararının dört bir yanına sinmiş olan başvuru aleyhindeki önyargı ve saplantıyı gözler önüne sermektedir.

3.9 Başvurucuya göre, Yüksek Mahkeme başvurunun davaları gecikerek açmış olduğu savına da tutunmuştur. "Cinsel tacize uğradığını iddia eden mağdurun şikâyetinde bulunması için belirlenmiş bir süre" olmadığını kabul etmekle birlikte, süratle suçlamada bulunmadığı için başvurucuyu kıyasıya eleştirmiştir. Mahkeme bu noktada da Temyiz Mahkemesi'nin tespitlerini değerlendirmeyerek, psikolojik stres ve farklı bireylerin farklı duygusal eşikleri bulunduğu hususlarını yok saymıştır.

Taraf Devlet'in görüşleri

4.1 Taraf Devlet görüşlerini 8 Mart 2012 tarihli bir sözlü nota ile sunmuştur. Başvurunun şikâyetini anlamakla birlikte, bu şikâyeti hukukun üstünlüğü ve adaletin menfaatine uygun bir şekilde ele alması gerekmektedir. Yüksek Mahkeme'nin başvuru da dahil olmak üzere davanın taraflarının hukuki hak ve yükümlülüklerine ilişkin tespitinde, adaletin hayatın olağan akışına dair pratik bir test uygulanması gerektiğine işaret ederek, bu

testin Filipinler’de ve başka yargı yerlerinde mütemediyen kullanıldığını belirtmektedir. Ne var ki, başvuru tarafından sunulan deliller yeterli esastan ve adillik testini geçmek için gereken inandırıcılıktan yoksundu.

4.2 Taraf Devlet’e göre, Yüksek Mahkeme’nin söz konusu davadaki kararı başvurucuya yönelik olarak toplumsal cinsiyete dayalı bir ayrımcılık içermemekteydi. Taraf Devlet, Sözleşme kapsamında kadınların haklarını destekleme konusundaki katı politikasını yinelemekte ve yönetimin tüm noktalarında kadınların haklarını teşvik edip korumaya çalışacağını vurgulamaktadır.

4.3 Taraf Devlet, Yüksek Mahkeme bünyesinde yargıda toplumsal cinsiyet duyarlılığı konusunda çalışan bir komite¹ bulunduğunu ve bu komitenin hakimleri, avukatları ve mahkeme personelinin, bilhassa mahkeme kararları ile ilişkili olarak toplumsal cinsiyet duyarlılığı ve toplumsal cinsiyet mitleri ve kalıpları konusunda eğitime yönündeki çalışmalar içerisinde bulunduğunu da eklemektedir. Taraf Devlet yargıda toplumsal cinsiyet konusunda duyarlılık ve farkındalığın en iyi sağlanma yolunun sürekli eğitim olduğu kanaatinde.

Taraf Devlet’in görüşlerine dair başvuruçunun yorumları

5.1 Başvuruçunun, 16 Temmuz 2012’de taraf Devlet’in görüşlerine ilişkin yorumlarını sunmuştur. İlk olarak, söz konusu görüşlerde taraf Devlet’in Yüksek Mahkeme kararında atıfta bulunulan toplumsal cinsiyet mitleri konusunu ele almamış olduğunu kaydetmektedir (bkz. para. 3.4).

5.2 Başvuruçunun “hayatın olağan akışı” diye tabir edilen olgunun seksizmi andırdığı düşüncesindedir. Bu mantığa göre, istismarcı bir durum içerisine sokulan her Filipinlinin tacizcisine fiziksel olarak saldırması beklenmektedir. Başvuruçunun ayrıca, taraf Devlet’in böyle bir durumda bir insanın davranışını belirleyebilecek olan, cinsel şiddetin psikolojik etkileri, (bırakın cinsel tacizci ile mağdur arasındakiini) bir işçi ile işveren arasındaki tabiyet ilişkisi ve toplumsal ve kültürel etkiler gibi diğer faktörleri dikkate almadığını da eklemektedir. Bunun yerine başvuruçunun durumu, onun zararına olacak şekilde, sadece katı bir toplumsal cinsiyet kalıbına atıfta bulunularak incelenmiştir.

5.3 Başvuruçunun Komite’nin *Vertido/Filipinler*² kararındaki görüşlerine atıfta bulunmaktadır; söz konusu görüşlerin 8.4. paragrafında Komite, Sözleşme’nin 2(f) ve 5(a) maddeleri dolayısıyla taraf Devlet’in yalnızca kadınlara yönelik ayrımcılık teşkil eden mevcut yasa ve yönetmelikleri değil, adet ve uygulamaları da tadil veya feshetmek için uygun tedbirleri alma yükümlülüğü altında bulunduğunu kaydetmiştir. Bu bağlamda Komite, kalıplaşmış rollerin kadınların adil yargılama hakkını etkilediğini ve yargının bir tecavüz vakası ile karşı karşıya kaldığında kadınların veya kızların ne yapması gerektiğine dair sadece tecavüz mağdurunu veya genel anlamda toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağdurunu tanımlayan önyargılı kavramlara dayanarak esneklikten uzak standartlar yaratmamak konusunda dikkatli davranması gerektiğini vurgulamıştır.

5.4 Başvuruçunun, taraf Devlet’in hayatın akışının tek tip oluşuna dair savlarının ayrımcılık içerdiğini ve erkeklerle eşit olarak yasal himaye sağlamadığını kaydetmektedir; bu savlar Sözleşme’nin 2(c) maddesine aykırı biçimde, Yüksek Mahkeme’nin liyakatini da zedelemektedir. Başvuruçunun göre, taraf Devlet böyle davranarak, Mahkeme’nin

¹ 27 Mart 2003 tarihinde kurulmuştur.

² Başvuru No: 18/2008, *Vertido/Filipinler*, 22 Eylül 2010 tarihinde kabul edilen görüşler.

Sözleşme'nin 2(f) maddesine aykırı şekilde kadınlara yönelik ayrımcılık teşkil eden adet ve uygulamaları ortadan kaldırmayarak ve Sözleşme'nin 5(a) maddesi amaçları bakımından her iki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü fikrine veya kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı önyargıları ve geleneksel ve diğer bütün uygulamaları ortadan kaldırmayarak sürdürme tavrını onaylamış olmaktadır.

5.5 Başvurucu daha sonra, taraf Devlet'in toplumsal cinsiyet konusunda duyarlılık ve farkındalığın en iyi sağlanma yolunun sürekli eğitim olduğu savının toplumsal cinsiyet duyarlılığı ve farkındalığını desteklemeye hizmet etmeyip, aksine hayatın olağan akışını seksist bir şekilde yorumlamakta ısrarcı davranarak toplumsal cinsiyete dair kalıpcı anlayışı sürdürdüğü düşüncesini dile getirmektedir.

5.6 Başvurucuya göre, taraf Devlet ve Yüksek Mahkeme "hayatın olağan akışının" seksist niteliğini görmezden gelerek, Sözleşme'nin 11(1). maddesi kapsamında şart koşulduğu üzere, işyerinde kadınlara yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılması için tüm uygun tedbirleri almamaya devam etmektedir.

5.7 Başvurucu, taraf Devlet'in toplumsal cinsiyet mitlerini sürdürmesinin Sözleşme'nin 11(1)(f) maddesini de ihlal ettiğini, zira 19 No'lu genel tavsiye kararının 17 ve 18. paragrafları uyarınca istihdamda eşitlik önünde büyük engel oluşturan cinsel tacizin bir sağlık ve güvenlik meselesi teşkil ettiği düşünülecek olursa başvurunun işyerindeki sağlık ve güvenlik haklarının korunmaması anlamına geldiğini öne sürmektedir.

5.8 Başvurucu, taraf Devlet'in etkili bir ulusal mahkeme temin edemeyerek, kendisini 19 No'lu genel tavsiye kararının 7(e) ve (h) paragraflarındaki amaçlar doğrultusunda hukukun eşit korumasından ve adil ve elverişli çalışma koşullarından mahrum bırakmaya devam ettiğini de eklemektedir. Taraf Devlet ayrıca, başvurunun işyerinde uğradığı cinsel saldırıya yönelik etkili bir hukuk yolu da sunamamış bulunmaktadır.

5.9 Yukarıdaki mülahazalar ışığında başvuru, Komite'yi, haklarının ihlali sonucunda uğradığı ıstırapı tazmin etmesi yönünde taraf Devlet'e tavsiyelerde bulunmaya davet etmektedir.

Komite huzurunda kabuledilebilirlik ile ilgili meseleler ve muhakemeler

6.1 Komite'nin, içtüzüğünün 64. maddesi uyarınca, başvurunun İhtiyari Protokol kapsamında kabuledilebilir olup olmadığına karar vermesi gerekmektedir. İçtüzüğünün 66. maddesine göre, Komite başvurunun kabuledilebilirliği hususunu esastan ayrı bir şekilde inceleyebilmektedir.

6.2 İhtiyari Protokol'ün 4(2)(a) maddesince şart koşulduğu üzere, Komite aynı meselenin halihazırda başka uluslararası soruşturma veya çözüm usulü çerçevesinde incelenmiş veya incelenmekte olmadığından emindir.

6.3 Komite, başvurunun Sözleşme'nin 1, 2(c) ve (f), 5(a) maddeleri ile Komite'nin 19 No'lu genel tavsiye kararı ile birlikte okunduğunda 11(1)(f) maddesi kapsamındaki iddialarını kaydetmiş bulunmaktadır. Başvurucuya göre, mahkemelerin dayandığı gerekçe çok büyük oranda, nihayetinde kadınlara yönelik ayrımcı nitelik taşıyan toplumsal cinsiyet mitlerine ve kalıplarına dayanmakta ve başvuru adil yargılamadan mahrum bırakılmaktaydı; ve Yüksek

Mahkeme işyerinde kadınlara yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılması için tüm uygun tedbirleri almamıştı. Komite, taraf Devlet'in başvuru tarafından mahkemede sunulan delillerin mesnetsiz olduğuna; dolayısıyla Mahkeme'nin somut davadaki kararının başvuru iddialarının esaslanmamasına dayandığına işaret ettiğini kaydetmektedir. Ayrıca, taraf Devlet'in, Mahkeme'nin kararına toplumsal cinsiyete dayalı bir ayrımcılığın nüfuz etmiş olmadığı yönündeki ifadelerini de dikkate almaktadır.

6.4 Komite, esasında başvuru iddialarının başta Yüksek Mahkeme olmak üzere ulusal mahkemelerin somut dava koşullarını değerlendirme ve ulusal hukuku tatbik etme biçimine karşı çıkma amacı taşıdığını belirtmektedir. Komite olgulara ilişkin değerlendirme bakımından ulusal makamların yerine geçmenin veya fail olduğu iddia edilen kişinin cezai sorumluluğu hakkında karar vermenin kendisine düşmediğini vurgulamaktadır.³ Komite ilk olarak, belirli bir davada olgu ve delilleri değerlendirmenin veya ulusal hukuku tatbik etmenin söz konusu değerlendirmenin taraflı olduğu veya kadınlara yönelik ayrımcılık teşkil eden toplumsal cinsiyet açısından zararlı kalıplara dayandığı, açıkça keyfi nitelik taşıdığı veya adaletin reddi anlamına geldiği ispatlanmadığı müddetçe genel olarak Sözleşme'ye taraf Devletlerin mahkemelerine düştüğü kanaatindedir. Bu bağlamda Komite, huzuruna sunulmuş olan belgeler içerisinde, ister cinsel taciz ve şehvet düşkünlüğü iddialarıyla, isterse de iş uyuşmazlığı ile ilgili olsun başvuru davasına yönelik olarak mahkemelerce yapılan incelemenin böylesi herhangi bir kusurla malul olduğunu göstermesi muhtemel bir unsur bulunmadığını kaydetmektedir.

6.5 Komite ayrıca, başvuru *Vertido* davasına atıfla somut davada da benzer bir karar alma biçimi (*modus decidendi*) uygulanmasını talep ettiğini de dikkate almaktadır. Ne var ki, bu iki davanın ve davalara dahil edilen Sözleşme ihlali iddialarının birbirinden son derece farklı olduğu kanaatindedir. Komite, Yüksek Mahkeme'nin başvuru cinsel taciz ve toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık iddialarını incelemiş, ancak bu iddiaların yeterli delille desteklenmiş olmadığı tespitine varmış olduğunu dikkate almaktadır. Bu koşullar altında ve dosyada bu konuyla ilgili başkaca herhangi bir bilgi bulunmaması ışığında Komite, Yüksek Mahkeme kararında toplumsal cinsiyete dayalı kalıplara ilişkin kimi unsurların göze çarpıyor olabileceğini savunmak mümkün olsa dahi, bu unsurların tek başlarına, Mahkeme'nin olgulara ilişkin değerlendirmesini ve yargılamanın neticesini olumsuz bir biçimde etkilemiş olduğunu kanıtlamaya veya başvuru 1, 2(c) ve (f), 5(a) ve 11(1)(f) maddelerine yönelik ihlal iddialarını kabuledilebilirlik amaçları bakımından desteklemeye yeterli değildir. Bu koşullar altında Komite, başvuru kabuledilebilirlik amaçları bakımından yeterli dayanağa sahip olmadığı ve dolayısıyla İhtiyari Protokol'ün 4(2)(c) maddesi uyarınca kabuledilemez olduğu kanaatindedir.

7. Bu nedendir ki Komite:

(a) Başvurunun, İhtiyari Protokol'ün 4(2)(c) maddesi kapsamında kabuledilemez olduğuna;

(b) Bu kararın taraf Devlet'e ve başvurucuya tebliğ edilmesine karar vermektedir.

³ Bkz. örneğin 34/2011 tarihli karar, *R.P.B./Filipinler*, 21 Şubat 2014 tarihinde kabul edilen görüşler, para. 7.5.

Ek

Komite üyesi Patricia Schulz'un (karşıt) şahsi görüşü

1. Komite'nin başvurunun kabuledilebilirlik amaçları bakımından yeterli dayanaktan yoksun olduğu ve dolayısıyla İhtiyari Protokol'ün 4(2)(c) maddesi kapsamında kabuledilemez olduğu yönündeki tespite ulaşan analizine katılmıyorum (paragraf 6.5). Başvurunun kabuledilemez olduğu tespitine katılıyorum, ancak bunu bir başka gerekçeye, başvuruda bulunma hakkının kötüye kullanılmasına ilişkin 4(2)(d) maddesine dayandırıyorum. Her bir hususu aşağıda ayrı bir bölüm halinde ele alacağım.

Başvurucunun başvuruya dair sunduğu dayanaklar

2. Görüşümün başında belirtmem gerekirse, kabuledilebilirlik amaçları bakımından, başvurunun iddiasını temellendirmek için yeterli dayanak sunmuş olduğu kanaatindeyim. Nitekim, başvuru tarafından dile getirilen ve 2.1 ile 2.8. paragraflar ile 3.1 ile 3.9. paragraflarda sunulan alıntı ve/veya bilgilerin, davacının başlatmış olduğu ceza yargılamalarını ve iş hukuku şikâyetini ele alan mercilerden bazılarının ayrımcılıktan uzak bir muamele sergilemiş olduğuna dair şüphe uyandırdığı düşüncesindeyim. Taraf Devlet'in bu öğeleri, kabuledilebilirlik aşamasında söz konusu şüpheyi yeterince ortadan kaldıracak şekilde ele almamış olduğu fikrindeyim (paragraf 4.1-4.3). Başvurucu, taraf Devlet'in görüşlerine dair yorumlarında (paragraf 5.1-5.9), Yüksek Mahkeme'nin toplumsal cinsiyet mitlerine atıfta bulunduğu yönündeki iddiasına cevap verilmediğini vurgulamış bulunmaktadır.

3. Bilhassa, 2.8, 3.3 ve 5.2 ile 5.4. paragrafları, Yüksek Mahkeme'nin (paragraf 3.3-3.8) yanı sıra İl Savcı Yardımcısı (paragraf 2.8), İş Hakemi ve Milli İş İlişkileri Komisyonu (paragraf 2.10-2.11) tarafından toplumsal cinsiyet kalıplarına dayalı bir yaklaşımın varlığına dair ikna edici bulmaktayım. İl Savcı Yardımcısı (paragraf 2.8), İş Hakemi ve Milli İş İlişkileri Komisyonu (paragraf 2.10-2.11) tarafından sergilenen bu ayrımcı yaklaşım, başvurucuya göre, birtakım unsurların "işine gel[ın]dığı şekilde görmezden gelinmiş" olduğuna ve istifa mektubunun "bir tür zımnî işten çıkarma" teşkil ettiğine işaret eden ayrıntılı bir analizde Temyiz Mahkemesi tarafından (paragraf 2.2) teslim edilmişti.

4. Toplumsal cinsiyet kalıplarının kullanıldığını düşündüğüm unsurları italikle işaretledim:

(a) Paragraf 3.3: "[Bay G.]'ye atfedilen beş cinsel taciz olayı bakımından, bunlardan yalnızca biri bile ele alınıp incelendiğinde hayatın akışına uymadığı ortaya çıkmaktadır. ... [Başvurucu] [Bay G.] tarafından koltuğun köşesine sıkıştırıldığını, öyle ki adeta koltuğun kenarına yapıştırılmış olduğu için [Bay G.]'nin hamlelerinden kurtulmasının mümkün olmadığını iddia etmiştir. ... Peki velev ki [Bay G.] bu kadar ayıplanabilir bir eylemde bulundu, [başvurucu] ona bir tokat atamaz veya ayağa kalkamaz ve/veya orayı terk edemez miydi? ... Daha öncesinde rızası ve isteği dışında vajinası birkaç kez 'ellenmiş' her akli başında kadın, kendisine tacizde bulunan kişinin pençelerinden kurtulur kurtulmaz kıyameti koparırdı. Fakat [başvurucu] koparmamıştır";

(b) Paragraf 3.3 devamında Bay S.'den ve istifa mektubundan bahsetmektedir: "[Başvurucu] gerçekten cinsel tacize uğramış olsaydı, istifası bunu dile getirmek için etkili bir yol olurdu. Oysa o bunu istifa dilekçesinde dile getirmek şöyle dursun, ... [Bay S.'ye] 'kendisiyle çalışma fırsatından' ötürü teşekkür dahi etmiştir. Yine bu da insan doğasına ve hayatın akışına aykırıdır";

(c) Paragraf 3.4'te başvuru kendisine göre Yüksek Mahkeme tarafından kullanılan toplumsal cinsiyet mitlerini analiz etmektedir; bunlar arasında “kadınların cinsel tacizler karşısında başarıya ulaşmasa bile kaçma teşebbüsünde bulunması gerektiği ... kaçamaması halinde tacizciye fiziksel şiddetle karşılık vermesi gerektiği; cinsel şiddetten kaçır kaçmaz (psikolojisi bozulmamışsa) bu şiddete karşı derhal güçlü ve etkili bir tavır takınması gerektiği; ve tacizciye karşı son derece düşmanca bir tutum sergilemesi gerektiği (kadının sergilediği herhangi bir samimiyet veya nezaket daha en baştan tacizin varlığını zayıflatmaktadır)” yer almaktadır;

(d) Paragraf 3.5'te “[b]aşvuru, Mahkeme'nin böyle bir durumda bir insanın davranışını belirleyebilecek olan, cinsel şiddetin psikolojik etkileri, işçi ile işveren arasındaki güç ilişkileri ve geçerli toplumsal ve kültürel etkiler gibi diğer hiçbir faktörü göz önünde bulundurmadığı düşüncesindedir” diyerek durum özetlenmektedir;

(e) Paragraf 3.8'de, başvuru iki şikâyetin birbirinden ayrılmasına ve işin mesleki kısmına (Bay S.) değil cinsel hususlara (Bay G.) odaklanılmasına yönelik yeniden değerlendirme talebini reddeden Yüksek Mahkeme'yi şu ifadelerle kınamaktadır: “Nitekim, bu iki taciz birbiriyle öyle yakından bağlantılıdır ki, Yüksek Mahkeme'nin bu iki meseleyi birbirinden ayırmayarak, yalnızca cinsel hususlara ağırlıklı olarak eğilmesi ciddi bir hata olmuştur ... Bu mesnetsiz ve keyfi tutum, Yüksek Mahkeme kararının dört bir yanına sinmiş olan başvuru aleyhindeki önyargı ve saplantıyı gözler önüne sermektedir”;

(f) Son olarak, paragraf 3.9 başvuruçunun dava açmak konusunda yaşadığı 18 aylık gecikmenin aleyhinde kullanılmasına karşı serzenişini yansıtmaktadır. Bu sav aşağıda ele alınmaktadır.

5. Taraf Devlet'in 4.1 ila 4.3. paragraflar kapsamındaki görüşleriyle ortaya konduğu üzere, taraf Devlet “başvuruçunun şikâyetini anlamakla birlikte, bu şikâyeti hukukun üstünlüğü ve adaletin menfaatine uygun bir şekilde ele alması gerekmektedir. Yüksek Mahkeme'nin başvuru da dahil olmak üzere davanın taraflarının hukuki hak ve yükümlülüklerine ilişkin tespitinde, adaletin hayatın olağan akışına dair pratik bir test uygulanması gerektiğine işaret ederek, bu testin Filipinler'de ve başka yargı yerlerinde mütemadiyen kullanıldığını belirtmektedir. Ne var ki, başvuru tarafından sunulan deliller yeterli esastan ve adillik testini geçmek için gereken inandırıcılıktan yoksundu.”

6. Taraf Devlet'in görüşlerinin devamında yer alan iki paragraf da, başvuruçunun 3.1 ila 3.9. paragraflarda dile getirdiği iddiaları ele almadığı içindir ki, Komite'nin 6.4. paragrafta “huzuruna sunulmuş olan belgeler içerisinde, ister cinsel taciz ve şehvet düşkünlüğü iddialarıyla, isterse de iş uyuşmazlığı ile ilgili olsun başvuruçunun davasına yönelik olarak mahkemelerce yapılan incelemenin böylesi herhangi bir kusurla malul olduğunu göstermesi muhtemel bir unsur bulunmadığı” sonucuna varan gerekçesine nasıl ulaştığını anlayabilmiş değilim. Nitekim, taraf Devlet 3.1 ila 3.9. paragraflarda yer alan unsurları hiçbir şekilde ele almadığı içindir ki, başvuruçunun Yüksek Mahkeme tarafından toplumsal cinsiyet mitlerinin kullanılmasına ve “hayatın olağan akışı”na dayanılmasındaki seksizme işaret eden gerekçelerini anlayabiliyorum (paragraf 5.1-5.7). Bu hususlar 6.3 ila 6.5. paragraflarda yer alan Komite görüşlerinde de ele alınmamaktadır.

7. Bu nedendir ki başvuruçunun, “hayatın akışının tek tip” olmasının ayrımcı niteliğine, kendisine “adil yargılama hakkı” tanınmayarak “bir başvuru yoluna erişim hakkına da potansiyel olarak ket vur[ulduğuna]” ve “erkeklerle eşit olarak yasal himaye” sağlanmamış olduğuna işaret eden 3.3 ila 3.8 ve 5.1 ila 5.7. paragraflarda dile getirildiği üzere, başta Yüksek Mahkeme olmak üzere ulusal makamlardan bazıları huzurundaki yargılamaların

toplumsal cinsiyet kalıplarına dayalı bir nitelik arz ettiğine dair yeterince dayanak ortaya koymuş olduğu kanaatindeyim; dolayısıyla başvuru, kanımca, kabuledilebilir niteliktedir.

8. Ancak, daha önce dile getirildiği üzere, başvurunun kabuledilemez ilan edilmesini gerektiren başka bir sebep görmekteyim; bunu da aşağıda ele alacağım.

Başvurunun yapılmasında yaşanan gecikmenin başvuruda bulunma hakkının kötüye kullanılmasına yol açması

9. Başvurucunun ceza ve iş hukukunu ilgilendiren davaları 18 ay gecikmeli olarak açmış olmasına dair 3.9. paragrafta özetlenen gerekçesini yalnızca sınırlı bir ölçüde anlayabiliyorum. Filipin hukukunun cinsel tacize dayanan suçlamalarda bulunmak açısından herhangi bir zamanaşımı süresi getirmemesi sayesinde başvurunun gerçekten de olayların üzerinden 18 ay geçtikten sonra suçlamada bulunması mümkün olabilmiştir. Başvurucu dava açmakta yaşadığı 18 aylık gecikmenin kendisi aleyhinde kullanıldığını, “süratle suçlamada bulunmadığı için [...] kıyasıyla eleştirildiğini” öne sürmektedir. 3.9. paragrafta “Mahkeme bu noktada da Temyiz Mahkemesi’nin tespitlerini değerlendirmeyerek, psikolojik stres ve farklı bireylerin farklı duygusal eşikleri bulunduğu hususlarını yok saymıştır” ifadesi yer almaktadır.

10. İster Anglosakson hukukunu, ister Kara Avrupası hukuk sistemini benimsemiş olsun birçok ülkede cinsel ve/veya manevi taciz vakalarına yönelik yasal işlem başlatma süresini tanımlayan kanuni zamanaşimleri bulunduğunu vurgulamam gerekiyor. Bu süre bazen üç ay kadar kısadır. Bu denli kısa zamanaşımı süreleri mağdurlar açısından ağır engeller oluşturmakta ve yoğun bir baskı yaratmaktadır. Nitekim cinsel ve/veya manevi taciz mağdurları çoğu zaman bir siderasyon (şok içerisinde donup kalma) durumu yaşadığından, derhal ve/veya “layıkıyla” harekete geçmeleri mümkün olamamaktadır. Yaşadıkları travmayı atlatmak ve kendilerini hukuki yargılamalarda savunma becerisini yeniden kazanmaları için zamana ihtiyacı duymaktadırlar: İşte bu nedendir ki, mağdurların meşru ihtiyaçları ile davaların makul bir süre zarfında açılması gereği arasında bir denge gözetilmelidir. Zamanaşımı sürelerinin aşırı kısa olduğu hallerde mağdurlar, olayın özelliklerine ve ulusal mevzuatın sunduğu imkânlarla bağlı olarak ister özel hukuk, ister ceza hukuku, isterse de idari hukuk çerçevesinde olsun bir yasal işlem yürütebilecek hale gelmeden önce, yaşadıkları travmayı atlatmaları için söz konusu kanunlarda öngörülen süreden daha uzun bir zamana ihtiyacı duymaları halinde adalete erişim haklarının reddedilmesi riskiyle karşı karşıya kalmaktadır.

11. Somut olayda başvurunun ceza ve iş hukuku çerçevesinde dava açması 18 ay almıştır. Kanımca Mahkeme kendisinin “süratle” harekete geçmemiş olduğu tespitinde haklıdır. Başvurucunun uğradığı travma hesaba katıldığında dahi, başka hususların yanı sıra, adaletin işleyişini, yasal himaye sağlanmasını ve davacının iddialarına kanıt ve karşı-kanıt sunulma imkânını kolaylaştırmak için hukuki sürecin daha hızlı bir şekilde başlatılması talebinin geçerli sebepleri bulunmaktadır.

12. Başvurucunun davayı tümüyle incelemekten sorumlu makamlar huzurunda iddiada bulunmak için 18 ay beklemiş olmasına dair sunduğu gerekçeler beni yalnızca kısmen ikna etmiş olup, bu kez de başvurunun 26 Haziran 2006 ve 28 Ağustos 2006 tarihli Yüksek Mahkeme kararlarını toplumsal cinsiyet ayrımcılığından ötürü eleştirerek Komite’ye başvuruda bulunmak için neden bu kadar uzun süre –neredeyse beş yıl– beklemiş olduğu merakımı celp etti. Başvuru, başvurunun Mayıs 1999’dan Haziran 2000’e dek geçen sürede

vuku bulduğu öne sürülen olaylara (bkz. paragraf 2.2.-2.5) ilişkin olarak yaptığı ve ulusal makamlar huzurunda süren yaklaşık beş yıllık yargılama sürecinin ardından 28 Ağustos 2006 tarihinde nihai olarak karara bağlanan ceza hukuku kapsamındaki suçlamalardan (28 Mayıs 2001) ve iş hukuku kapsamındaki şikâyetten (20 Aralık 2001) 10 yıl kadar sonra yapılmıştır. Elbette söz konusu yargılama süresi hiçbir şekilde başvuru aleyhinde kullanılamaz; zira bu süre davanın nihai merciye ulaşması ve dolayısıyla iç hukuk yollarının tüketilmesi bakımından geçen süredir.

13. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'nin başvuru usulüne ilişkin internet sayfasında, hızla harekete geçmenin gerekçesi özetle şu şekilde açıklanmaktadır: “Şikâyeti iç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra mümkün olan en kısa sürede sunmak önemlidir. Davanın sunulmasında yaşanan gecikme taraf Devlet'in gereğince yanıt vermesini ve antlaşma organının olaylara ilişkin arkaplanı enine boyuna değerlendirmesini güçleştirebilmektedir. Kimi durumlarda, uzun bir sürenin ardından yapılan başvuru davanın söz konusu Komite tarafından kabuledilemez bulunmasına yol açabilmektedir.”^a

14. İhtiyari Protokol ve usul kuralları bir başvurunun Komite'ye sunulması için herhangi bir zaman aşımı süresi içermemektedir. Bu konuda Komite görüşlerinde de hiçbir yoruma yer verilmemiş olup, başvuru da söz konusu süreye neden ihtiyaç duyduğunu açıklamamış ve taraf Devlet de sunduğu görüşlerde bu konuda bir yorumda bulunmamıştır (paragraf 4.1-4.3).

15. Diğer antlaşma organları tarafından getirilmiş olan kurallara bakarsak, zaman aşımı sürelerinin altı aydan (Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına ilişkin Uluslararası Sözleşme'nin 14(5). maddesi uyarınca Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi açısından) “başvurucunun başvuruyu söz konusu süre içerisinde sunmasının imkânsız olduğunu kanıtlayabildiği haller dışında, iç hukuk yollarının tüketilmesinden itibaren bir yıl”a (Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara ilişkin Uluslararası Sözleşmeye ilişkin İhtiyari Protokol'ün 3(2)(a) maddesi uyarınca Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi açısından ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin Başvuru Usulüne ilişkin İhtiyari Protokol'ün 7(h) maddesi uyarınca Çocuk Hakları Komitesi açısından) kadar değişiklik gösterdiğini görmekteyiz. Ancak İnsan Hakları Komitesi daha uzun bir süre öngörmektedir (usul kurallarının 96(c) maddesine göre, beş yıla veya, uygun hallerde, üç yıla kadar).

16. Sözleşme kapsamında yasaklanan ayrımcılık (somut olayda cinsel ve manevi taciz) mağdurlarının kendilerini başvuru yoluyla savunma hakkı ile taraf Devletlerin “makul bir süre” geçtikten sonra sorumlu tutulmama hakkı arasında denge gözetilmesi gerçekten de hassas bir konudur.

17. (Başvurucunun 18 aylık gecikmeye ilişkin olarak paragraf 3.9'da değindiği üzere) “psikolojik stres ve farklı bireylerin farklı duygusal eşikleri”ne saygı göstermek istemekle birlikte, nihai merciin verdiği karardan sonra neredeyse beş yıl beklemenin hiçbir haklı gerekçesini görememekteyim. Yüksek Mahkeme huzurundaki davayı kaybetmesinin başvuru kişinin daha öncesinde yaşadığı travmayı yeniden canlandırmış veya başlı başına travmatik olmuş olabileceği düşünülse dahi, başvuru kişinin başvurusunu daha kısa bir gecikme süresiyle sunmuş olması yahut da neden daha hızlı hareket edemediğini izah etmiş olması gerektiği kanaatindeyim. Başvuru kişinin ihtiyaç duyduğu süreye dair bir açıklama yapılmadığından, başvurusunun İhtiyari Protokol'ün 4(2)(d) maddesi kapsamında, başvuruda

^a Bkz. www.ohchr.org/EN/HRBodies/TBPetitions/Pages/IndividualCommunications.aspx#whencan.

bulunma hakkının kötüye kullanılması teşkil ettiği için kabuledilemez ilan edilmesi gerektiği sonucuna varmaktayım.

18. Bilhassa, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'nin usul kuralları bir başvurunun kabuledilemez ilan edileceği bir zamanaşımı süresi içermediği içindir ki, dayandığım gerekçeye diğer antlaşma organlarının (İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi ve Çocuk Hakları Komitesi) usul kurallarından analogi yoluyla ulaşılmış olmam sebebiyle bu katı sonuca varmakta tereddüt etmiyorum değilim. Dolayısıyla, bu kifayetsiz durumun Komite'yi, huzurunda başvuruda bulunulması için nihai merciin kararından sonra –haklılığı kanıtlanabilir istisnalarla birlikte– bir yıllık bir zamanaşımı süresi konulması ihtiyacını fark etme noktasına getireceğini umuyorum. Böyle bir zamanaşımı süresinin –haklılığı kanıtlanabilir istisnalarla birlikte– hem ayrımcılık mağdurlarının ihtiyaçlarını, hem de Sözleşme'ye taraf Devletlerin ihtiyaçlarını gözeteneğine inanıyorum. Kanaatimce böyle bir zamanaşımı süresi öngörülmesi lehinde birçok sebep bulunmaktadır: antlaşma organlarının usullerinin ve çeşitli insan hakları sözleşmeleri kapsamında sunulan usuli korumanın uyumlu hale getirilmesi; taraf Devletlere ve davacılara yasal himaye sağlanması; ve güvenilir bir şekilde kanıt ve karşı-kanıt sunma kapasitesi de dahil olmak üzere, adaletin işleyişinin kolaylaştırılması.